

Naslov članka/Article:

RAZVIJANJE SPORAZUMEVALNE ZMOŽNOSTI DIJAKOV PREDŠOLSKE VZGOJE Z USTVARJALNIM PRIPOVEDOVANJEM

*Raising the Level of Communicative Abilities of Preschool Education
Students through Creative Storytelling*

Avtor/Author:

Katja Peršak Hajdinjak

DOI:

CC licenca

Priznanje avtorstva-Nekomercialno-Brez predelav

Vzgoja in izobraževanje št. 1-2/2022, letnik 53

ISSN 0356-5065

Izdal in založil: Zavod Republike Slovenije za šolstvo
Kraj in leto izdaje: Ljubljana, 2022

Spletna stran revije:

<https://www.zrss.si/strokovne-revije/vzgoja-in-izobrazevanje/>

Katja Peršak Hajdinjak,

Gimnazija Franca Miklošiča Ljutomer

RAZVIJANJE SPORAZUMEVALNE ZMOŽNOSTI DIJAKOV PREDŠOLSKE VZGOJE Z USTVARJALNIM PRIPOVEDOVANJEM

Raising the Level of Communicative Abilities of Preschool Education Students through Creative Storytelling

IZVLEČEK

Na Gimnaziji Franca Miklošiča Ljutomer (GFML) kot razvojna šola sodelujemo v projektu Razvijanje sporazumevalnih zmožnosti s kulturno-umetnostno vzgojo (SKUM). Dejavnost Ustvarjalno pripovedovanje je bila v šolskem letu 2019/2020 izpeljana v 3. letniku srednjega strokovnega izobraževanja, smer predšolska vzgoja. Pri strokovnem modulu Ustvarjamo za otroke, ki je naravnani predvsem praktično, so imele dijakinje priložnost razvijati spretnosti za uspešno delo v vrtcu in strokovno rasti. Ena od pomembnih spretnosti je tudi pripovedovanje, ki jim ga je približala slovenska pripovedovalka Špela Frlic. Delo je bilo načrtovano po korakih, katerih del je bil zaradi pandemije izveden v virtualnem okolju. Dijakinje so tako s pravo pripovedovalsko izkušnjo in kasneje s pripovedovalskimi igrami razvijale zmožnost umetniškega izražanja skozi pripovedovanje. Delo se je sklenilo z družbenim angažmajem, ko smo v Ljutomerskem parku izvedli pripovedovalsko delavnico z otroki Ljutomerskega vrtca. Takrat so dijakinje prevzele pobudo in same pripovedovale otrokom, kar je bil pomemben učni dosežek in dokaz, da so okrepile svojo sporazumevalno zmožnost. Pri izvedbi projekta nas je presenetil predvsem vzgojni vidik, saj se je med delom na daljavo izkazalo, da so sodelujoči pri vajah izražali tudi svoje osebne stiske, takrat povezane predvsem z izolacijo in s prekinjenimi družabnimi stiki.

Ključne besede: pripovedovanje, predšolska vzgoja, razvijanje sporazumevalnih zmožnosti s kulturno-umetnostno vzgojo (SKUM)

ABSTRACT

Franca Miklošič Ljutomer Grammar School (GFML) actively participates in the project *Developing Communication Competences through Cultural-Art Education* (SKUM). In the school year 2019-2020, the third year students of the upper secondary vocational programme Early Childhood Education engaged in the activity called Creative Storytelling. During the course of the practice-oriented vocational module Creating for Children, the students were offered a chance to improve their kindergarten teacher skills and stimulate their professional growth. One of the vital skills is storytelling, which was introduced to them by a Slovenian storyteller, Špela Frlic. The project was divided into individual stages, some of which were carried out in a virtual environment due to the pandemic. As a result of hands-on storytelling experience, followed by storytelling games, the students developed their artistic competences. The final step of the project took place in a park in Ljutomer, where a storytelling workshop for the children from Kindergarten Ljutomer was conducted. The students took the initiative and told stories to children on their own, which was a remarkable learning achievement that confirmed their communication competences had attained a higher level. Nevertheless, it is also worth noting that the educational aspect of remote learning was somewhat disheartening since the participants showed signs of personal distress due to social isolation, distancing and lack of social interaction.

Keywords: storytelling, pre-school education, raising the level of communicative abilities through cultural-art education (SKUM)

UMETNIŠKA IZKUŠNJA V UČNEM PROCESU

Sodobni trendi poučevanja in učenja spodbujajo razvijanje raznovrstnih zmožnosti in veščin ter si obenem prizadevajo za razvoj ustvarjalnega posameznika, ki se bo znal soočiti s stvarnostjo in z družbenimi procesi. Eden takih pristopov zagovarja možnost umetniške izkušnje v učnem procesu, kar podkrepijo besede Krofliča, ki pravi, »da je umetnost orodje, ki nas pripravi na boljše opazovanje družbenih procesov« (Kroflič, 2020).

Na tem konceptu temelji tudi projekt SKUM, ki izhaja iz temeljnega načela, da ima umetniška izkušnja velik pedagoški potencial, saj dostopa do spoznanja realnosti na poseben način, kot simbolno posredovana izkušnja – z estetskim, domišljijским dopolnjevanjem umetniških kodov prejemnik doživlja in reflektira izkušnje drugih in tako etično zori. Zato je umetnost vrednota na sebi. Sodobne raziskave pedagoškemu delu z umetniško izkušnjo pripisujejo številne pozitivne učinke: spodbujanje mnogoterih inteligentnosti (Gardner), narativnega mišljenja (Bruner), kreativnosti (Robinson, Egan), inovativnih oblik učenja (Pringle) ter identitete in moralne samopodobe (Nussbaum) (Spletna stran SKUM).

Projekt ima tri glavne cilje: razvoj sporazumevalnih zmožnosti otrok/mladostnikov, razvoj novih didaktičnih pristopov ter oblikovanje šole kot kulturnega stičišča. Tako je bilo dijakom omogočeno, da so z učnim procesom, sistematično, dobili možnost, da se srečajo z umetniško izkušnjo. In ravno umetniki, v našem primeru pripovedovalka, so bili tisti, ki so razvijali te nove metode.

Špela Frlic utemeljuje pripovedovanje in zgodbe kot orodje, ki nam pomaga razumeti preteklost, se znajti v negotovi sedanjosti in si zamisliti možno prihodnost. Slednjo lahko zgodba odpira in osmišlja ali zapira v ponavljajoče se in že preživete oblike. Zgodba je lahko instrument človekove zavrnitve, da bi pristal na svet, kakršen je, in je hkrati njegov instrument, s katerim si pomaga sooblikovati boljši svet (Frlic, 2020).

STROKOVNI MODUL USTVARJAMO ZA OTROKE

S prenovo srednjega strokovnega programa Predšolska vzgoja je bil v okviru odprtega kurikula oblikovan strokovni modul Ustvarjamo za otroke (dalje UZO). Pri tem modulu, ki je naravnano predvsem praktično, se teoretična znanja s področij jezika, glasbe, likovne umetnosti in giba realizirajo v krajši gledališki ali lutkovni predstavi za predšolske otroke ter v ustvarjalnicah – ustvarjalnih delavnicah, ki so pripravljene in izvedene za vrtčevske skupine. Dijaki se naučijo medpredmetno načrtovati, pripraviti in izvesti projekt, v katerem se prikaže povezanost ustvarjalnih dejavnosti v vrtcu.

Prav ustvarjalnice nudijo široko paleto možnosti in ustvarjalnosti tako vzgojiteljem kot otrokom. Dijaki uporabljajo in razvijajo spretnosti; spoznavajo, raziskujejo in eksperimentirajo z umetniškimi sredstvi (telesom, glasom, materiali, predmeti, instrumenti, tehnikami in tehnologijami) ter njihovimi izraznimi lastnostmi (Katalog znanja Ustvarjamo za otroke, 2006).

SODELOVANJE S PRIPOVEDOVALKO

Na Gimnaziji Franca Miklošiča Ljutomer (dalje GFML) smo leta 2018 kot razvojna šola pristopili k projektu *Razvijanje sporazumevalnih zmožnosti s kulturno-umetnostno vzgojo* (SKUM). Prav sodelovanje v tem projektu je omogočilo, da se nam je pri urah UZO pridružila slovenska pripovedovalka Špela Frlic, ki je na prvem srečanju povedala: »Pripovedovanje je igra.« Pri načrtovanju skupne dejavnosti smo si zastavili naslednje učne in vzgojne cilje:

Temeljni vsebinski cilji:

- dijaki razvijajo spretnosti za uspešno delo v vrtcu in strokovno rast,
- dijaki poznajo in uporabljajo različne načine umetniškega izražanja (pripovedovanje),
- dijaki se naučijo spodbujati ustvarjanje otrok na jezikovnem področju,
- dijaki razvijajo ustvarjalnost in sporazumevalne zmožnosti.

Temeljni vzgojni cilji:

- na ravni dijaka:
 - razvijejo zaupanje vase in premagujejo tremo pred nastopanjem,
 - razvijejo orodje/mehanizme za izražanje osebnih stisk (dodan naknadno, v času dela na daljavo zaradi pandemije covid-19);
- na ravni oddelka:
 - medsebojno sodelovanje,
 - medsebojno spoštovanje.

Pred srečanjem s pripovedovalko sem dijakinjam pri urah UZO predstavila pripovedovanje kot možnost ustvarjalnega izražanja in obenem način posredovanja literature otrokom v vrtcu. Sodelovanje z umetnico, ki je trajalo od marca do junija 2020, je bilo načrtovano po didaktičnih korakih: *občutljivost, seznanjanje, dialoškost, ustvarjalnost in družbeni angažma* (Štirn Koren, 2010).

OBČUTLJIVOST

V prvem koraku so se dijakinje 3. letnika predšolske vzgoje srečale s pripovedovanjem v živo. Pri tem so se jim pridružili otroci iz Vrtca Ljutomer, tako so bile dijakinje obenem v vlogi poslušalk in opazovalk pripovedovalskega procesa. Gostja je najprej pripovedovala otrokom iz vrtca dve pravljici. Ko so otroci zapustili srečanje, se je posvetila srednješolkam. Skozi pripovedovalske igre je pri njih ozaveščala strukturo zgodbe, podrobnosti (pripovedovanje slišane zgodbe) in pomen domišljije (nadaljevanje zgodbe in reševanje težave: pripovedovalka je dala vsaki skupinici izhodiščno besedno zvezo oz. problem, ki so ga v zgodbi skušali rešiti, npr. *brezzobi volk*; dijakinje so zgodbo gradile skupaj, pri tem so morale biti pozorne na vsebino, ki so jo povedale sošolke pred njimi). Sledilo je samostojno pripovedovanje. Dijakinje so v svojo kratko zgodbo vpletle tri dejstva, ki so si jih zapomnile s srečanja.

Delo je potekalo v manjših skupinah. Udeleženke so aktivno sodelovale – pozorno so poslušale zgodbe, jih ustvarjale, snovale svoje zgodbe, sodelovale s sošolkami pri pripovedovanju svoje zgodbe. Na koncu so delo evalvirale z novo zgodbo, v kateri so povzele svoj dan.

Nekaj njihovih vtisov:

»Ko sem pripovedovala sošolkam, sem se počutila svobodno, lahko sem uporabila svojo domišljijo.«

»Ko sem pripovedovala sošolcem, sploh nisem imela treme. Bilo mi je vseč in sem komaj čakala, da pridem na vrsto. Če bi pripovedovala pred celim razredom, bi verjetno imela tremo.«

»Všeč mi je bil način pripovedovanja zgodb (brez branja), saj je to otroke bolj pritegnilo.«

»Pripovedovanje v skupini je bilo zanimivo, saj sem se prvič soočila s tako nalogo.«

Dijakinje so pri urah UZO povedale, da na praksi po večini otrokom pravljice in zgodbe berejo. Nobena se še ni preizkusila v pripovedovanju. Zato je bilo toliko bolj zanimivo, ko so pri evalvaciji izpostavile, kako je pripovedovanje v primerjavi z branjem učinkovitejše. Iz odgovorov kratke ankete je bilo moč razbrati, da jih je bilo strah, če bodo morale pripovedovati pred sošolci. Po koncu delavnice so čutile olajšanje in veselje, da so delale v majhnih skupinah in da so lahko pustile domišljiji prosto pot.

SEZNANJANJE, OSMISLITEV

Prvemu srečanju je zaradi nevarnosti širjenja covid-19 sledilo delo na daljavo. Po pogovoru s Špelo Frlic sem izvedla srečanje z dijakinjami v spletnem okolju Zoom. Pripovedovalka je na sestanku pred dejavnostjo izpostavila nekaj vprašanj, na katera si mora pripovedovalka odgovoriti in so pomembna za razvoj veščine ustvarjalnega pripovedovanja:

Kako ustvariti zgodbo iz nekega materiala, ki je v tvoji bližini?

Zakaj izbrati določen element?

Kako teče zgodba?

Kaj poveže elemente v zgodbo?

Pomembno je bilo, da so dijakinje skozi vaje spoznale ustvarjalni proces nastajanja zgodbe.

Za sodelovanje v naslednjih korakih se je odločilo osem dijakinj. V drugem koraku so svojo sporazumevalno zmožnost krepile s pomočjo treh pripovedovalskih iger. V prvi so si izbrale predmet v svoji sobi, temu predmetu so nato pripisale neki problem (*zabavna blazina, pametna skodelica, zaljubljene škarje, osamljen telefon, očala, ki se dolgočasijo, prazna knjiga, žalosten telefon, žalostna žoga*). O tem predmetu so skušale povedati kratko dogodivščino. Nato so predmete povezale v eno zgodbo. Po dejavnosti sem jih pozvala k evalvaciji pripovedovanja in tkanja zgodbe (kako predmet vključiti v zgodbo, kako omogočiti nadaljevanje nekemu drugemu, kako rešiti težave opisanih predmetov ...). V naslednji dejavnosti so opisale, kaj vidijo skozi okno, kako se ob tem počutijo in kako bi to lahko uporabile kot izhodišče za svojo zgodbo (*breskev, cesta, hiše, hlev, narava, polje* ...). Zadnja dejavnost je predstavljala ena pravljica, ki je nastajala sproti. Ena od dijakinj je začela pripovedovati, preostale so zgodbo nadaljevale. Pri tem so bile pozorne na

vsebino in zgradbo.¹ Srečen konec in pozitivno sporočilo naj bi nas spremljala še v prihodnjih dneh.

Iz pripovedovanja je bilo razvidno, da so dekleta osamljena, pogrešajo zabavo, prijatelje, svobodo ... (pripovedovanje o predmetih in njihovih težavah). Pri drugi aktivnosti sta najbolj presenetili dve dijakinji, prva, ki je ob pogledu na hišo umrlega dedka spoznala, kako samoumevne se nam zdijo določene stvari, dokler jih ne izgubimo; druga pa je izrazila žalost zaradi omejitve gibanja, hrepenenje po teku v naravi, ob pripovedovanju so se ji zasolžile oči. Pri vseh aktivnostih so dijakinje vedno znova končale pri izolaciji, stiskah in čustvih. Srečanje in s tem pripovedovanje je vzpostavilo vzgojni vidik dejavnosti. Ko smo se pogovarjale o pripovedovalskem procesu, so se zavedale gradnikov zgodbe. Spoznale so, da ko vključijo svoje izkušnje, postane pripoved prepričljivejša.

DIALOŠKOST

Čez dva tedna je bilo izvedeno novo srečanje, šlo je za korak dialoškost. Skupini pripovedovalk se je pridružila dijakinja s slovenjgraške gimnazije. Na srečanju, ki je bilo izvedeno skupaj s pripovedovalko Frlic kot tandemska ura, sem dijakinje nagovorila z mislijo, kako nam pogled skozi okno omejuje obzorje in kako pomemben je širši pogled in s tem umeščanje dogodkov v svet. Nato se je vključila pripovedovalka, ki je dijakinjam pripovedovala zgodbo o kralju, ki je svoji sebični ženi izpolnil željo in zvezal ptice s srebrno nitjo, s tem jim je onemogočil petje. Ostala je le sova, ki se ni uklonila njegovemu ukazu in je pogumno priletela pred kralja ter mu povedala, kaj vse je videla. Kralj je spoznal, da je naredil veliko napako. Pripovedovalka je poslušalke najprej pozvala k iskanju sporočila zgodbe. Nato pa jim je dala nalogo, naj povedo, kaj bi ta sova videla, če bi krožila nad njihovim krajem. Skozi evalvacijo odgovorov je dijakinjam pokazala, kako se spreminja pogled in kako čustva vplivajo na doživetje sveta. Na koncu je izvedla še eno pripovedovalsko igro – vsaka dijakinja je morala pripovedovati del zgodbe, ki se je končal z dvema možnostma; naslednja pripovedovalka je izbrala eno in nadaljevala s pripovedjo.

Dijakinje so pri iskanju sporočila zgodbe o zvezanih pticah izhajale iz svojih izkušenj in občutkov. Ena od njih je sporočilo zgodbe povezala z aktualnim zdravstvenim stanjem v državi in slepim izvrševanjem navodil. Opozorila je na to, kako nesmiselni se ji zdijo nekateri ukrepi, predvsem tisti o nošenju mask na prostem, pa čeprav si sam nekje v naravi. Pri opisovanju sovinega pogleda na okolico pod njo so se osredotočile predvsem na značilnosti ljudi (brezbrižnost, samokritičnost, podrejanje drugim, pesimizem ...). Dijakinje so pri odgovarjanju izhajale iz svojih občutenj in doživljanj. Iz povedanega se je dalo razbrati, da pogrešajo fizično družbo prijateljev in sošolcev. Pri opisovanju vidnega s sovine perspektive so prav vse govorile o duševnih značilnostih ljudi, nobena se ni osredotočila na predmetnost.

¹ Zgodba pripoveduje o deklci, ki so ji majhna bitja v zameno za jabolka izpolnila željo in zavrtela čas naprej, tako da je deklca lahko spet zaživela svobodno.

USTVARJALNOST

Korak ustvarjalnost je bil razdeljen na dva dela. Najprej so dijakinje dobile ustvarjalno domačo nalogo, nato je sledilo srečanje s pripovedovalko.

Po evalvaciji predhodno izvedene delavnice smo se s pripovedovalko in projektnima partnericama odločile dijakinje pozvati k opazovanju svojega kraja. Ustvarila sem tudi Googlevo spletno učilnico Pripovedovalnica, v kateri so bila navodila za pisanje domače naloge. Dijakinje smo pozvali k občutljivemu opazovanju in ustvarjanju zgodbe skozi oči sove.²

Oddani zapisi so pokazali, da dijakinje ne razločujejo med opisom in pripovedovanjem. Zato smo se v projektnem timu odločile, da se v delavnici posvetimo predvsem opisovanju. Še vedno je bilo veliko doživljanja, čemur smo se prav tako želeli izogniti.

Oddaji zapisa je ponovno sledila tandemska ura s pripovedovalko. V toku delavnice je komentirala njihove zapise, za katere se je izkazalo, da so še vedno zgodbe in da je v ospredju doživljanje. Dijakinjam je predstavila nekaj teoretičnih izhodišč. Pri pripovedovanju in v zgodbi ima pomembno mesto opis, saj lahko predstavlja izhodišče, služi kot razlaga npr. otrokom neznane besede ... Zgodbo gradijo opis, dogajanje in dialogi. Opisi oz. podobe pri poslušalcih predstavljajo vsebino. Otroci te podobe gradijo, v čarobni svet jih popeljemo z besedami, podrobnosti (npr. pripovedovanje Indijancev ob slikah z veliko podrobnostmi, pri čemer pripovedovalec z lučko osvetli posamezni detajl, bistven za pripoved). Za pripovedovanje je pomembno, da 'udejanjimo' podobo. Kadar pripovedujemo otrokom, mora biti zgodba dinamična, obenem pa mora vsebovati dovolj podrobnosti.

V delavnici je dijakinje na pomen opisa opozorila s pripovedovalsko vajo o živalih, ki so jih morale opisati, pri tem pa niso smele uporabiti dialogov. Pri opisovanju lastnosti si pripovedovalec lahko pomaga s pridevniki ter natančnimi opisi. Lik je treba predstaviti z največ tremi lastnostmi, po katerih se razlikuje od drugih oz. od ustaljene podobe, ki jo imajo poslušalci o njem. Zgodba o živalih, ki tečejo pred nevarnostjo, na katero jih je opozorila zbegana kokoš, je bila pripovedovana v dveh krogih. Pripovedovalka je dijakinje opozorila, naj bodo pozorne na podobo pripovedovanega, naj si skušajo predstavljati vse like, kako hodijo ...

Dijakinje so se pri opisovanju v večini hitro zadovoljile s povedanim, pogosto so prehajale v dialoge med liki, čemur smo se pa želeli izogniti.

2 Navodila iz spletne učilnice: »Sova kroži nad vašimi kraji in okolico. Med letom se utruji in seda na drevesa, električne drogove, strehe hiš. Vsak dan opravi isto pot. Iz svojega gnezda v gozdu najprej zaokroži nad vasjo, tam sede na najvišje drevo in opazuje. Kaj vidi? Pot nadaljuje proti mestu, kjer skrita v zapuščenem štokljinem gnezdu na električnem drogu (ali za dimnikom) opazuje dogajanje pod sabo. Kaj vidi? Ko se vrne na domačo smreko v gozdu, opazuje dogajanje v naravi. Kaj vidi, opazi? Kaj opazi pri sebi doma? Zapišite, kaj vidi tri dni zapored na isti poti: gozd, vas, mesto, gozd, njen dom. Zapis ni treba oblikovati v strukturirano zgodbo z uvodom, jedrom in zaključkom. Oblikujte ga kot niz podob ali slik, ki jih sova na svoji poti opazi vsak dan znova. Pozorne bodite na drobne podrobnosti. Ob pozornem opazovanju sova morda kaj opazi prvič, lahko opazi male spremembe.«

DRUŽBENI ANGAŽMA

V zadnjem koraku, družbeni angažma, smo sklenili krog in se ponovno povezali z ljutomerskim vrtcem. V bližnjem parku je bila izvedena delavnica.³ Pripovedovalka je v prvem delu nagovorila dijakinje. Z njimi je izvedla dve vaji. **V prvi so morale graditi zgodbo ena za drugo: vsaka je svoj del pripovedi začela z besedno zvezo Na srečo ali Na nesrečo. V prvem krogu pripovedovanja sta se frazi izmenjevali, torej je ena dijakinja začela z besedami Na srečo, naslednja je morala nadaljevati z besedami Na nesrečo. V drugem krogu pa je pripovedovalka lahko izbrala sebi in zgodbi ustrenejšo.** Nato jih je pripovedovalka opozorila na okolico. Delavnica je potekala v parku, kjer je veliko mogočnih dreves, ob parku teče potok, na dveh straneh ga zamejujejo hiše, na drugi strani pa železniška proga. Pripovedovalka je dijakinje pozvala, naj si izberejo svojo najljubšo zgodbo in jo umestijo v to okolje. Dijakinje so nato pripovedovale zgodbe (*o Sneguljčici, želvi in zajcu, slončku Elmerju, Lanini čudežni radirki ...*).

Po teh dejavnostih so se jim pridružili otroci. Pripovedovalka jih je skušala senzibilizirati za okolje, v katerem so se znašli. Dijakinje pa so jim izmenično pripovedovale zgodbo dinosavrih, ki živijo v tem parku. Nato so otroci prisluhnili zgodbi dijakinje Gaje o čarobni radirki ter sami skušali pripovedovati zgodbo. Njihova zgodba je govorila o palčkih, ki živijo v starem hrastu. V parku so namreč opazili ogromen hrast, ki ima vdolbino. Le-ta je postala domovanje palčkov. Dijakinje so pripovedovale, opazovale okolico in jo skušale povezati s svojimi zgodbami. Pri tem so bile uspešne in prepričljive. Tudi pri stiku z otroki so se znale odzvati na njihove potrebe. Če so otroci med poslušanjem zgodb kaj povedali, so pripovedovalke to vsebino vključile v pripoved. Ko so opazile, da izgubljajo njihovo pozornost, so jih vključile v zgodbo s kakim vprašanjem.

UČINKI SODELOVANJA Z UMETNICO

Kot učiteljica strokovnega modula skušam pri dijakih spodbujati predvsem ustvarjalnost in domišljijo. Pripovedovanje zgodb, pravljic in tudi dogodkov iz vsakdana ima velik pomen v vzgoji in pri grajenju medosebnih odnosov. Vse to skušam dijakom približati na različne načine (s primeri, delovnimi listi, teoretičnimi izhodišči ...). Tokrat pa sem imela priložnost, da je o procesu pripovedovanja spregovorila profesionalna pripovedovalka. S svojo karizmo, znanjem in s pripovedovalskimi vajami je pri dijakinjah spodbudila občutljivost za ustvarjalno pripovedovanje.

Pomembno se mi zdi, da so se dijakinje, ki bodo v prihodnosti delale z otroki, vadile v večini pripovedovanja. Postale so pozornejše na posamezne elemente zgodbe, predvsem na opis. Pri tem so se spoznale še z vrstnico s Koroške. Krona spletnih srečanj je bilo srečanje v živo, v ljutomerskem parku. Tam so se lahko preizkusile pred prvim občinstvom.

Smiselno bi bilo, če bi v prihodnosti dijakinje to pripovedovalsko izkušnjo prenesle v vrtnice, v katerih opravljajo praktično usposabljanje.

3 Pripovedovalska delavnica je bila v skladu s priporočili NIJZ izvedena 11. junija 2020 v Parku Rudolfa Maistra v Ljutomeru. Sodelujočim srednješolkam so se pridružili otroci predšolske skupine iz Vrta Ljutomer.

► Pripovedovanje v parku (Foto: Ludvik Rogan)

S sodelovanjem z umetnico smo uresničili številne vzgojno-izobraževalne cilje:

Dijakinje so v živo spremljale pripovedovanje in spoznale njegovo vrednost v primerjavi z branjem. Skozi pripovedovalske igre in pisanje so razvijale spretnost pripovedovanja. Pripovedovanje so spoznale tudi kot vzgojno možnost (realizacija cilja: dijaki razvijajo spretnosti za uspešno delo v vrtcu in strokovno rast).

Na srečanjih s pripovedovalko in z izvedenimi pripovedovalskimi vajami so spoznale elemente pripovedi. Osredotočile so se na opis in umeščanje zgodbe v prostor, v katerem se nahajajo (realizacija cilja: dijaki poznajo in uporabljajo različne načine umetniškega izražanja (pripovedovanje).

Pripovedovanje je eden od temeljnih načinov vzpostavljanja komunikacije in posredovanja informacij ali literature. Dijakinje so spoznale, kako pomembno je spodbujati otroke k samostojnemu pripovedovanju (realizacija cilja: dijaki se naučijo spodbujati ustvarjanje otrok na jezikovnem področju).

Ves čas procesa razvijanja veščine pripovedovanja so bile dijakinje jezikovno ustvarjalne, pri igrah so improvizirale, uporabljale domišljijo ... Obenem so krepile svojo sporazumevalno zmožnost, saj so uzavestile pomen zgradbe zgodbe in vzročno-posledičnih odnosov v njej ter odzivanja na poslušalce. Dokaz za to je tudi sklepno srečanje, ko so dijakinje samostojno pripovedovale otrokom iz vrtca

Ljutomer. Tako je bil realiziran eden temeljnih ciljev: dijaki razvijajo ustvarjalnost in sporazumevalno zmožnost.

Večini predstavlja nastopanje pred javnostjo velik izziv. Vzgojiteljice ves čas prevzemajo vlogo javnega govornika v svoji skupini. Pri tem morajo obvladati kar veliko veščin. Dijakinje so se na začetku najbolj bale govoriti oz. pripovedovati pred razredom. Strah se je omilil, ko so delale v manjših skupinah, kasneje pa v spletni učilnici, kjer so poznale vse sodelujoče. Na zadnji delavnici so pripovedovale skupini otrok, najprej po delih in izmenjaje, kasneje celo samostojno (realizirani cilj: razvijejo zaupanje vase in premagujejo tremo pred nastopanjem).

Cilj, da dijakinje razvijejo orodje/mehanizme za izražanje osebnih stisk, je bil dodan med izvajanjem učnih vsebin. Delo od doma v času pandemije covid-19 in bivanje v izolaciji brez fizičnih stikov s prijatelji jih je zelo obremenilo. To se je izkazalo pri posameznih pripovedovalskih vajah, ko so dekleta svoje stiske hitro vpletle v pripovedovanje izmišljenih zgodb. Po srečanjih so povedale, da jim je lažje, da se počutijo bolje, ker so lahko prosto govorile o svojih stiskah.

Tudi cilja o medsebojnem sodelovanju in spoštovanju sta bila uresničena, saj je večina pripovedovalskih vaj temeljila na sodelovanju, pri čemer so dijakinje izmenjaje pripovedovale. Pripovedovalka je s tem želela doseči, da so pozorne na tok zgodbe in njeno strukturo ter da si pri izgradnji zgodbe pomagajo. Medse so sprejele tudi dijakinjo

iz druge šole. Ves čas so spoštovale mnenja svojih vrstnic in jih upoštevale pri svojih pripovedih.

KREPITEV SPORAZUMEVALNE ZMOŽNOSTI DIJAKINJ

Dijakinje so postale občutljivejše za novo kompetenco – ustvarjalno pripovedovanje, ki močno pripomore k njihovi strokovni in osebni rasti. Skozi pripovedovalske igre in pisanje so razvijale spretnost pripovedovanja, se zavedale njegovih prednosti pred branjem, bile ves čas jezikovno ustvarjalne, pri igrah so improvizirale, uporabljale domišljijo itd. Tako so na različne načine, z aktivno udeležbo in poslušanjem pripovedovalke ter sošolk, krepile svojo sporazumevalno zmožnost, od tvorbe besedila do njegovega sprejemanja.

Sodelovanje z umetnico je pomembno prispevalo k poglobljanju znanja dijakinj o posredovanju literature otrokom v vrtcih. Za učni proces ima stik in delo z umetnikom neprecenljivo vrednost.

Več o tem sodelovanju in sodelovanju z drugimi umetniki v okviru projekta SKUM je moč prebrati na spletni strani: <https://www.gfml.si/index.php/dejavnosti/projekti/skum>.

SKLEP

To, da dijaki pridobijo in razvijajo kompetence, ki jim bodo koristile v vsakdanjem življenju, je največji dosežek sodelovanja v projektu SKUM – znati pripovedovati, se navezati na kraj in čas govorjenja, izraziti svoje doživljanje, vse to so temelji dobre komunikacije, ki je del našega zasebnega in javnega življenja. Sodelovanje s pripovedovalko je pripomoglo tudi k moji strokovni rasti. Pripovedovalska izkušnja in nabor pripovedovalskih iger bodo del učnega procesa pri predmetu ustvarjamo za otroke tudi v prihodnje.

VIRI IN LITERATURA

Frljic, Š. (2020). Špela Frljic: »Zgodbe si jemljemo za svoje!« Za 2 groša fantazije in sodobno pripovedovanje na Slovenskem. Ljubljana: Slovensko etnološko društvo.

Katalog znanja Ustvarjamo za otroke (2006). Odprti kurikulum za izobraževalni program Predšolska vzgoja. Ljutomer: Gimnazija Franca Miklošiča Ljutomer.

Kroflič, R. (2020). *Pomen vzgoje v času pandemije Covid 19* (SKUM, ZOOM predavanje za koordinatorje JV regije, 15. 10. 2020). Pridobljeno 1. 11. 2021 s spleta: <https://vimeo.com/470316318>.

Štirn Koren, D. (2010). Uvajanje umetniških praks v predšolsko vzgojo ali kako smo se (o)žlahtnili. V: Kroflič, R., idr. (ur.), *Kulturno žlahtenje najmlajših. Razvoj identitete otrok v prostoru in času preko raznovrstnih umetniških dejavnosti*. Ljubljana: Vrtec Vodmat.

Www.skum.si (dostopno 15. 7. 2020).